

A DÉRI MÚZEUM GYŰJTEMÉNYEIBŐL

NŐI KISBUNDA-HÍMZÉSEK

Női kisbunda-hímzések

A pelerin szabású, félhosszú női báránybőr felsőkabát hímzésdíszítményei Hajdú-Bihar megye területén három típust képviselnek. A hajdúsági területeken (Hajdúböszörmény, Hajdúdorog) voltak népszerűek a barna alapszínre többszínű selyemfonállal kivarrt, fekete perzsaláb szegéllyel és körgallérral díszített bundák. A sokszínű virágozású kisbundákkal egyidőben – a múlt század elejétől a század végéig – a debreceni asszonyok az egyszínű, zöld selyemfonállal hímzett kisbundákat hordták. Mindkét kisbundatípus ékességei a hosszanti és keresztirányban futó, cifrázott szélű, törökvörös irhacsíkok, melyek egykori funkciója az volt, hogy az egyes bőrdarabokat összefogó varrásokat erősítsék. Középponti díszítményeik a leginkább szembeötlő vállrésze kerültek válltányér formájában.

Megyénkben az egész Tiszántúlon ismert, fekete selyemfonállal kivarrt ún. kúnsági kisbunda vált a legelterjedtebbé; egészen az 1940-es évekig népszerű viselet volt. A fekete hímzésű kisbundáknak egy-egy műhelyre jellemző sajátos motívumkincsük, díszítményrendszerük alakult ki (Hajdúböszörmény, Berettyóújfalu, Derecske, Hajdúdorog).

- 1–2. Színes hímzésű hajdúsági kisbunda Ferenczi Gábor szücsmester munkája (Hajdúböszörmény)
3. Színes hímzésű hajdúsági kisbunda (Hajdúdorog)
4. Színes hímzésű hajdúsági kisbunda (Hajdúböszörmény)
5. Debreceni kisbunda
6. Kúnsági kisbunda (Hajdúböszörmény)

Embroideries of Women's Leather Mantles

The embroidered decorations of women's half-long, pelerin-cut sheepskin coat represent three types in Hajdú-Bihar county. Brown leather coats embroidered in coloured silk hemmed and collared with black Persian lamb fur were most popular in the Hajdú region (Hajdúböszörmény, Hajdúdorog). In the same period – from the beginning to the end of the last century – the Debrecen women wore short leather mantles embroidered in silk thread of only one colour, i.e. green. The trimming of both kinds of leather mantles was horizontal and vertical, with incised, Turkish red leather strips, originally meant to hold the pieces of leather together stronger. The central ornaments were placed on the shoulders to be better seen.

In Hajdú-Bihar county the most popular kind was the so-called Kúnság leather coat embroidered in black silk yarn, used east of the river Tisza up to the 1940s. The ornamental motives of short leather mantles with black embroidery followed the special tradition of each workshop (in Hajdúböszörmény, Berettyóújfalu, Derecske, Hajdúdorog).

- 1–2. Short leather coat with coloured embroidery, work of Gábor Ferenczi, furrier (Hajdúböszörmény)
3. Short leather coat with coloured embroidery from the Hajdú region (Hajdúdorog)
4. Short leather coat with coloured embroidery from the Hajdú region (Hajdúböszörmény)
5. Short leather coat from Debrecen
6. Short leather coat from the Kúnság region (Hajdúböszörmény)

Stickereien auf dem Frauen-Pelz (Pelzjacke)

Im Gebiet des Komitats Hajdú-Bihar sind die Stickereiverzierungen auf den umhangartigen, halblangen Frauen-Schaffellmänteln in drei Typen vertreten. Im Hajdúság-Gebiet (Hajdúböszörmény, Hajdúdorog) war der auf braune Grundfarbe mit mehrfarbigen Seidenfäden ausgesteppte, mit schwarzer Persianereinfassung und Schulterkragen verzierte Pelz am meisten verbreitet. Gleichzeitig mit den vielfarbig-geblühten Pelzen trugen die Debrecener Frauen von Beginn bis Ende des vorigen Jahrhunderts Pelze, die mit einem grünen Seidenfaden bestickt wurden. Die Verzierungen beider Pelztypen, sowohl die in Längs- als auch die in Kreuzrichtung verlaufenden Ornamentborde, waren türkischrote Lederstreifen, deren frühere Funktion darin bestand, die Nähte zwischen den einzelnen Lederteilen zu verstärken. Die zentrale Zierde, sozusagen den "Blickfang", bildeten tellerförmige Aufsätze auf den Schulern.

In unserem Komitat war der im ganzen Teil "Jenseits der Theiss", also in derem linksseitigen Gebiet, bekannte, mit schwarzen Seidenfäden besteppte, sogenannte "Kún-ságer" Pelz bis in die 40er Jahre unseres Jahrhunderts beim Volk am meisten verbreitet. Bei diesen schwarz-bestickten Pelzen bildete sich in jeder Werkstatt eine eigene, charakteristische Motivgestaltung und Verzierungsstruktur heraus (Hajdúböszörmény, Berettyóújfalu, Derecske, Hajdúdorog).

- 1-2. Farbige-bestickter Hajdúságer Pelz; eine Arbeit des Kürschnermeisters Gábor Ferenczi (Hajdúböszörmény)
3. Farbige-bestickter Hajdúságer Pelz (Hajdúdorog)
4. Farbige-bestickter Hajdúságer Pelz (Hajdúböszörmény)
5. Debrecener Pelz
6. "Kún-ságer" Pelz (Hajdúböszörmény)

Женские вышитые овчинные полушубки

На территории области Хайду-Бихар женские овчинные полушубки пелеринного кроя, украшенные вышивкой, представлены тремя типами. В Хайдушаге (Хайдубесермень, Хайдудорог) популярными были коричневого цвета полушубки с круглым воротником и бортами, отделанными черным каракулем, и вышитые разноцветными шелковыми нитками. В одно время с полушубками, украшенными расшитыми цветами, — с начала до конца прошлого столетия — женщины Дебрецена носили полушубок, вышитые одноцветными зелеными шелковыми нитками. Нарядность обоих типов подчеркивалась темно-красными вышитыми по краям полосками из овчины, расположенными как вдоль, так и поперек полушубка, функция которых заключалась в укреплении швов, соединяющих отдельные куски овчины. Главный орнамент размещался на самом видном месте на плечах в виде наплечных "тарелок".

В области Хайду-Бихар, да и во всем Затисайском крае вплоть до 1940 года очень модными были так называемые куншагские полушубки, расшитые черными нитками. В свое время вышивкой овчинных полушубков черными шелковыми нитками со своеобразным орнаментом славились мастерские в Хайдубесермене, Береттьоуфалу, Деречке, Хайдудороге.

- 1-2 Хайдушагский овчинный полушубок, вышитый цветными нитками. Работа мастера Габора Ферензи (Хайдубесермень)
- 3 Хайдушагский овчинный овчинный полушубок, вышитый цветными нитками (Хайдудорог)
- 4 Хайдушагский овчинный полушубок, вышитый цветными нитками (Хайдубесермень)
- 5 Дебреценский овчинный полушубок
- 6 Куншагский овчинный полушубок (Хайдубесермень)

Írta: V. Szathmári Ibolya dr.
Fényképezte: Hapák József
Szerkesztette: B. Zsédenyi Judit

A Déri Múzeum megbízásából készült
a Magyar Diafilmgyártó Vállalatnál
Budapest, 1987

